

kunde saameget Latin og Græsk nu som tidligere, og man har bebrejdet Skolerne dette. Der kan nu ganske vist være de Skoler, hvor der er nogen Skyld. Men man har ganske overset, hvad der udenfor Skolen og efter Skolen sker eller ikke sker for at styrke og bevare Kundskaben. Den anden Omstændighed, der gjorde sig gjældende, var den vedvarende Klage over Dvertlæselse. Jeg er nu, efter i alle disse Aar at have haft Leilighed til stadigt at se Skoledisciple, at færdes med dem, overbevist om, at der i disse Klager er meget Overdrevent. (Modsigelse.) Ja, der er et enkelt Medlem, som siger: Nei; men der har altid været Forældre, der fandt, at Skolen forlangte for Meget. Mindst hørte man disse Klager, dengang det kun var fattige Pøblinge, der fandtes i Skolen; men jo mere Skolen ophørte med væsentlig at befolkes af disse eller dem, der stode dem nær, desto mere kom disse Klager frem. Jeg tror nu, at Klagerne tildels udpringe af, at vi forlange, at Børnene for meget skulle færdes med os i det Rydelsernes og Udsprelsernes Liv, som vi selv tildels færdes i. Men i ethvert Tilfælde har der gjort sig en forandret Betragtning gjældende, og jeg indrømmer, at der ved Siden af Dvertdrivelsen er adskilligt Sandt deri. Have vi stundom vænnet os for meget af med at kræve Arbejde og med at henvise Skoledisciplinen og Studenten til en stillere Kred, hvori Arbejdet kunde drives uden at overanstændes, ere vi paa den anden Side med Nette blevne opmærksomme paa, at vi maatte ikke have taget Hensyn nok til Børnenes og de Unges legemlige Udvikling. Og der har været en særlig Kilde til for stærkt Arbejde og Dvertanstrængelse. Det var ikke muligt at drage Grændsen for de nye Elementer, som man optog i Skoleundervisningen, saa skarpt, at der ikke blev Rum for Tvivl om, hvad der tilkom dem, og at man ikke kunde stufes i Beregningen af, hvad der vilde blive krævet. De, der staa paa den ene Side, paa den sproglig-historiske, paa den ældre Skoles Hovedsags Grund, tro, at Grændsen er bleven overstreden, medens dette fra den anden Side negtes af dem, som efter deres bedste Dvertdrivning trængte frem. Jeg tør ikke sige, at der kræves mere, end

rigtigt er, men der kræves langt mere paa det mathematisk og naturvidenskabelige Omraade, end man ved Indførelsen af Skolereformen i 1845, 1849 og 1850 havde ventet og regnet paa. Det kan vel ogsaa være, at man paa enkelte Steder fra den anden Side, især i Begyndelsen, har stillet Fordringerne i enkelte Retninger høiere end tilbørligt, idet man troede, at man fra den forrige anden Gramen kunde oversføre til Skolen Noget, som ikke hørte hjemme der. Der gjøres saaledes ved den Udvikling, men udelte Skole Fordringer, som idetmindste kunne føre til — eller antages at føre til — Dvertanstrængelse, og naar denne Antagelse er almindelig, nytter det ikke at kæmpe derimod. Der gives en almindelig Mening om, hvad Skolen har Ret til at kræve, og det er ikke muligt at opretholde en Skole, hvor der kræves mere, end der efter den almindelige Mening er nødvendigt. Og medens disse Krav fra begge Sider bekæmpe hinanden, har det fra den ældre Skole Modtagne, det, som der anses for Hovedsagen, ondt ved at bevare den nødvendige Kraft og Fylde. Men hertil kommer endnu, hvad uuegtelig berører selve Planens Bessaffenhed, at, idet man saa strengt søgte at holde paa Skolens Enhed og Dannelsens Sælleskab, og idet man vilde yde to Retninger lige Ret, udelukkede man sig fra at kunne tage det tilbørlige Hensyn til Naturanlæggenes Forskjellighed. Man tør nu ganske vist ikke opgave Sælleskabet og Helheden saaledes, at man lader enten Forældrene eller Drengene begynde med at erklære, at de kun ville vende sig til den ene Side af Dannelsen, og at den anden er dem uvedkommende; man maa tage Menneskeaanden som en Helhed, skabt for Livets Helhed og ogsaa for Erkjendelsens Helhed, men man kommer dog til at tilstaa, at denne Helhed kun er tilstede modificeret just ved Naturanlæggenes Forskjellighed hos de Enkelte, og Muligheden til at tage et billigt Hensyn hertil tør man ikke berøve sig; Spørgsmaalet er, hvorledes og i hvilken Udstrækning den skal staffles tilveie, om den ikke rettes bør fremtræde som Frihed for Disciplen til for sin hele Udvikling overvetende at følge den ene eller den anden af de to Hovedretninger, hvori Undervisningens Stof deler sig.